

Errenteria XVII-XVIII. mende aldera, hamarreko handian (II)

Julian Albistur Aranburu

2018ko bertso-sortan 300 urte inguruko historia aipatzen zen (1300.etik 1600.era). 2019ko honetan, haren jarraipena denez, Aro Modernoko beste 200 urte ingurukoa laburbiltzen da (1600.etik 1800.era). Hurrengo 220 urteak 2020rako geldituko dira.

Itsasontzigintza eta Nabigazioa

Doinua: «Aita izena kanta beharrak»

1 Garai hartako merkataritzan behar zuten itsasoa, orain txostenak irakurrita horrela dago jasoa; ozeanoan sarri topatzen zuten arren marrazoa edo bestela piratengandik jasan ohiko erasoa, hain itsasgizon trebeak ziren: hori ez zen arazoa.

4 Erdialdean hortxe dauzkagu ondo irekiz begiak, ederrak dira: Kapitain-etxe, Zubiaurre jauregiak. Lotsarik gabe azaldu behar izaten dira egiak: armarriekin estali arren itsasoko miseriak, nagusi eta nabigatzaile, baina jeneralak biak.

7 Gero tronura iritsi zenez dinastia aldaketa, Borboiak jarri ziren agintzen eta ez zen berriketa: Cartagena zein Ferrol indartuz Armadan birmoldaketa, ontzi gehienak han egitea erabaki zuten eta; haientzako lan asko sortzeko hemengoei murrizketa.

2 Itsasertzean lantoki asko ez zenez leku bakarra, sei ontziola herriarenak ulertzeko zail samarra; Basanoagan nahiz Ugarritzen lana zuten barra-barra: galeoi, nao, batel, goleta, fragata eta gabarra; Espainiako Armadak zuen ontzi askoren beharra.

5 Aipatutako Kapitain-etxe hori da txit ezaguna, nagusia zen Martin Uranzu Erregearen laguna; XVI. mende aldera Armadarentzat jarduna; itsasgizona jauntxo bihurtu pilatuta ondasuna, begira nola iritsi zaigun Kapitain kale kuttuna.

8 Tradizioak mantendu zuten ontzigintzan jarduera, teknologia berri gabe ezin zen egin aurrera; garapen ezak ekarri zuen geroxeago gainbehera. Alemanian eta Holandan aurreratuen antzera: kroskoak ziren altzairuzkoak, egurrezkoak atzera.

3 Basoan gertu nahiko egurra, burdinoletan burdina; garraiatzeko gurdibideak, lanerako jende fina. Errenteria itsasertzean zegoela da jakina; dena hain gertu edukitzeak izan zuen eragina, gainera marka onaren fama: «Errenterian egina».

6 Mutrikuarra zen Gaztañeta marinel trebatu hura, jakinduriaz garatu zuen ontzien arkitektura: proportzioak ezarri eta zainduz eredu modura, hobetu zuen garai hartako ontzigintzaren kultura; harentzat egin ziren ontziek ekarri zuten onura.

9 Hiru mendeko langintza hura ondorioz desagertu, hainbeste ontzi bikain eginda ezingo zuten ulertu; hiritarrentzat ekonomia lan eskasiak okertu; baina industri iraultza hura eskerrak zegoen gertu, hark eraginda hiria berriz egin zelako suspertu.

Eraikuntza eta Arkitektura

10

Jasokundeko parrokia zen izatez aspaldikoa, Erdi Aroko eraikin hura omen zen jatorrizkoa. Hiribildua sortu zenean eliza zen logikoa, gotikoaren garaia zenez, estiloz zen gotikoa; gero hainbeste gerra pairatuz txikizioa nahikoa.

13

Kanpandorrea eta azpian Mikelazulo maitea, eliza berez bukatu arren falta zen errematea; portada on bat merezi zuen dotoretzeko atea. Dorre berri bat orratzarekin, polita da esatea; azkenerako bukaezina egin zen obren katea.

11

Hamaseigarren mendean obra berritzeko eraikina: Hiru nabeko arkitektura, baina alturaz berdina; erdikoa da zabalagoa, horrela nahita egina; zortzi zutabe sendoak ditu, arkuak behar adina, teilatu eta gurutze-gangak ez dute zama arina.

14

Udaletxeak, herri-etxeak merezi du begirada, hirurehun urte inguru ditu, harlanduzkoa fatxada, harria eta hargin onekin hori gauza normala da. Erdi-puntuko arkuak behean maiz bisitatua jada; orain dio «Zu! Zure Udala»: zorionekoak gara.

12

Baina eliza ez zen amaitu mende batetik bestera, hiru edo lau pasa ondoren izan zuen bukaera. Fatxada-hormak kontrahormekin, erretaula, sei kapera... Zatika egin zituzten obrek ez dute itxura bera; «Euskal gotiko» estiloa du adituen arabera.

15

Udalak berez izan behar du herriaren zerbitzari; hauteskundeak hilabetera, bozkatzeko nago adi. Mila zorion Julen Mendoza, izan den alkateari, eskerrik asko jada uztear dagoen udalbatzari, egi bihurtu duzuelako zirudiena mirari.

